

KÖNYVEKRŐL

Fábián Zsuzsanna: Olasz–magyar melléknévi vonzatsótár

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 238 o.

Örömmel vettem kézbe *Fábián Zsuzsanna* új kötetét. Nemcsak azért, mert a szerző hosszú évek óta folytatótt vonzatkutató munkájának egy újabb, igen fontos állomását jelenti, hanem azért is, mert „Az olasz melléknévi vonzatai” címmel tavaly igen sikeresen megvédett kandidátusi értekezésének úgynevezett „függeléke” ez a szótári rész, immár könyv alakban publikálva.

A fenti gondolatokat kissé részletesebben kifejtve elmondható, hogy a megjelent melléknévi vonzatsótár szerkesztésénél ahhoz a munkához, melynek eredménye az „Olasz igei vonzatok” című könyv¹, mely a vonzatkutatás terén az elsők között volt, nemcsak hazánkban, hanem nemzetközi vonatkozásban is. De természetesen nem „csupán” tudománytörténeti jelentősége van ennek a vonzatsótárnak, hanem elsősorban a mindenkiféle gyakorlati. A vonzatok az egyik olyan kérdéscsoport, melynek bemutatása a magyar anyanyelvűek olasz oktatásában igen nagy szükség van, mert az olaszok nem végezték el ezt szisztematikusan. Természetesen tartják az ismeretét, holott a vonzatok használata korántsem ilyen egyértelmű, a kérdés az olasz anyanyelvűek számára is problémás lehet az esetleges alternatív grammatikai lehetőség, a szemantikailag és/vagy stilisztikailag sem közömbös változatok miatt. Megemlíthető azonban, hogy a nyelvtanuláson túl a lexikográfia is újabb adalékkal bővült: e vonzatsótár eredményeit hasznosítani lehet majd a kétnyelvű, de az egynyelvű szótárírásban is. Ugyanis – mint ahogyan azt már említettem – az olasz egynyelvű szótárak sem következettek a vonzatok jelölésében. Általában elmondható, hogy az eddigi lexikográfia egyik hiányossága, mind az egynyelvű, mind a kétnyelvű szótárak terén az, hogy a szótárírók szinte teljesen mellőzik a szavak kapcsolódási lehetőségeinek a fölvezetését. *Fábián Zsuzsanna* éppen ezen hiányosságok ismeretében igyekezett saját vonzatsótárában a kérdés lehető legárgyaltabb bemutatására, tehát a melléknévi különböző szerkezetekben történő megjelenítésére.

A feladat bonyolultságát illusztrálандó álljon itt két példa. A *facile* (96 o.) szócikk alatt hat különböző megjelenítést találjuk az adott melléknévi: más és más vonzattal a melléknév jelentése is változik.

~ ~ ~ (per N [q] – /vki számára/ könnyű lett.

~a N [qc] – /vmire/ hajlamos – irodalmi színezetű lett.

~a inf. – inf. hajlamos

~da inf. /da inf.si/ a inf.si – könnyű inf.

impers: é~/pron.pers.atono dat. /per N [q] inf. – könnyű /vkinek/ inf.

impers. é~che cong. – könnyen lehetséges, hogy; könnyen előfordulhat, hogy...

Természetesen minden variáns használatára példamondatot hoz a szerző, mely így megkönnyíti a megértést és a helyes választást azok számára is, akik nyelvtanilag még nem állnak megfelelő szinten. A másik, önkényesen kiválasztott szócikk a *sicuro*. (209 o.) Erről is – első ránézésre – azt mondhatnánk, hogy „alpmelléknév”, tehát gyakorisági indexe igen magas, a nyelvet tanuló már az első leckéknél találkozhat vele. És mégis bőven szolgál meglepetésekkel! *Fábián Zsuzsanna* az adott melléknév nyolc szókapcsolatát mutatja be, melyek – a különböző funkciók függvényében – szinte minden létező olasz prepozíciót vonzhatnak.

~(per N [q/qc]) – /vki, vmi/ számára biztos, biztonságos

~di N [qc] – vmiben biztos

– di inf. /inf.pass. → ne – biztos abban, hogy ...

– che ind./cong. – abban biztos, hogy ...

non – interr. indir. – nem biztos abban, hogy függő kérdés

¹ Angelin, M. T. és Fábián, Zs. (1981): *Olasz igei vonzatok*. Tankönyvkiadó, Budapest.

impers: é~(per N [q]) inf. – biztonságos /dolog/ inf.

impers: non é~interr.indir. – nem biztos, /hogy/ függő kérdés

Talán e szócikk bemutatása, feldolgozása érzékelteti legjobban, milyen körültekintő, elmélyült munkát végzett a szerző egy-egy szócikk különböző vonzati szerkezetekben történő megjelenítésekor.

A vonzatszótárt előszóval látta el a szerző, melyben elmondja, hogy kb. 600 gyakori olasz melléknevet tartalmaz a szótár, ABC sorrendbe szedve. A szócikkek három részből állnak: Az első oszlopban a vonzati szerkezeteket találjuk, a második oszlopban a jelzős, illetve állítmányi funkciójú melléknevek bemutatására hoz a szerző olasz példamondatokat, a harmadik oszlopban az első oszlop magyar ekvivalenseit adja meg.

A melléknevek vonzatainak kérdésköre igen bonyolult, nehezen leírható és körülhatárolható feladat, s ebben a nagy munkában több anyanyelvi lektor és olasz kolléga volt Fábián Zsuzsanna segítségére, akik közül kiemelendő Giampaolo Salvi nyelvész, a kötet lektora.

A vonzatszótár szerkesztése igen áttekinthető, így könnyen és eredménnyel használható, s a nyelvtanítás – nyelvtanulás bármely szintjén igen hasznos.

Fábián Zsuzsanna olasz–magyar melléknévi vonzatszótára a magyarországi lexikográfiai munkák kiemelkedő példája.

Farkas Mária

Colin Baker : Foundations of bilingual education and bilingualism (A kéttannyelvű oktatás és a kétnyelvűség alapjai)
Multilingual Matters, 1996. 320 o.

A kétnyelvűség és a kéttannyelvű oktatás napjainkban a külföldi pedagógiai-pszichológiai szakirodalom egyik legdivatosabb témája és hazánkban is egyre több figyelem övezi, hiszen az elmúlt évek során alakultak magyar és angol, német, francia, olasz és spanyol kéttannyelvű oktatási intézmények, valamint nemzetiségi, kisebbségi nyelvoktatás is folyik Magyarországon. *Colin Baker* könyve bevezetést nyújt a kétnyelvűség kutatás történetébe, áttekintést ad a kéttannyelvű oktatási modellekről és a kisebbségi-többségi nyelvoktatás kapcsán társadalmi és politikai kérdéseket is érint. A mű iránti érdeklődést igazolja az a tény is, hogy ez a kötet az 1993-ban már napvilágot látott könyv átdolgozott és bővített második kiadása.

Baker könyve mind tematikájában, mind célkitűzéseiben leginkább a *Hugo Beatens Beardsmore, Charlotte Hoffmann* és *Kenji Hakuta* nevével fémjelzett irányhoz sorolható, jóllehet a Baker-könyv épp a kéttannyelvű oktatás elméleti és gyakorlati alapjainak elemzésével hoz többet elődeinél. Az elmúlt tíz-tizenöt esztendő során az imént említett szerzőknek köszönhetően számottevően bővültek ismereteink a kétnyelvűségről és a kéttannyelvű oktatásról. Minthogy a kétnyelvűség kérdését olyan hagyományos diszciplínák fonják körül, mint a pszichológia, a lingvisztika, a szociológia, az antropológia és természetesen az oktatás és nevelés tudománya, a kétnyelvűségi problematika megközelítése kifinomult eszköztárat kíván, melynek birtokában valamennyi fent említett szerző az alapkérdések elemzésén túl, saját nemzeti hovatartozásának érzékeny szűrőjén át foglalkozik kétnyelvűséggel, kéttannyelvű oktatással és multikulturalizmussal. Így igaz ez *Bakerre* is, aki könyvében részletezi a hazájában, Walesben tapasztalható kétnyelvűségi helyzetet és oktatáspolitikát.

A legfrissebb Baker-mű, *A kéttannyelvű oktatás és a kétnyelvűség alapjainak* első tíz fejezete szól a kétnyelvűség egyéni és társadalmi természetéről, kialakulásáról és a kognitív fejlődésre gyakorolt hatásairól. A következő alapkérdéseket járja körül: kit tekinthetünk kétnyelvűnek? Miként válik egy gyermek kétnyelvűvé? Milyen hatással van a család és a környezet egy gyermek kétnyelvűvé válására? Hogyan szolgálhatja a kéttannyelvű oktatás a kisebbségi nyelvmegőrzést? Pozitív vagy negatív hatást gyakorol a kétnyelvűség a gondolkodásra?

A legegyszerűbb megfogalmazás szerint kétnyelvű az, aki két nyelvet ismer. A két nyelvben való jártasság mértéke azonban igen eltérő lehet. Léteznek minimális, maximális, és kiegyensúlyozott kétnyelvűek valamint